

Feliče (Felice) krajem 1960-ih godina nije poklanjao veliku pažnju teorijama o totalitarizmu (Petersen, 1999, S. 63). Još uvek je antifašizam u Evropi uspešno odolevao antitotalitarizmu.

U toj klimi formira se studentski "moralni rigorizam" polovinom 1960-ih godina koji je u SR Nemačkoj oštro napadao konzervativni Adenauerov režim dok je u Francuskoj bilo nešto drugačije, jer su studenti bili kritični i prema KP Francuske koja je sarađivala sa degolistima i branila nepopularni SSSR. Kao i u svakom politiziranom mišljenju bilo je dualizma i manihejstva levice (suprotstavljenog dualizmu stratega hladnog rata), samo što sada novoj levisi SSSR više nije bio uzor. Oslonac studentskog otpora bila je kritička teorija sa tezama da tehnička racionalnost kapitalizma zaklanja društvenu represiju i da je liberalizam odgovoran za nacizam. Markuze je u knjizi "Jednodimenzionalni čovek" pisao da je zapadni kapitalizam totalitaran, da je liberalni sistem iznedrio Aušvic, a veliki deo inteligencije podržavao je oslobodilačke pokrete u Trećem svetu. Če Gevara je bio personifikacija antikolonijalizma, a zbog protivljenja SSSR-u bio je popularan i maoizam. Radikalni antifašizam i antiimperijalizam pravdao je viziju nove radikalne demokratije saveta lišene državnosocijalističke, ali i liberalnoburžoaske oplote. Sve to je pratio snažni pacifistički protest protiv naoružavanja i antiatomski pokret (iz kog će kasnije izrasti ekološki). Postepeno se kod studenata radikalizuje tema "sila kao protivsila". U SR Nemačkoj sistem je gubio legitimnost pre svega stoga što je bio deo svetskog kapitalističkog sistema pođarmljivanja, a zatim i zbog toga što su u politici i upravi opstajali kadrovski ostaci nacizma (kao i kod privredne elite, u porodicama i obrazovnom sistemu) (Grünenberg S. 157). To su bili realni uslovi koji su jačali ugled levice i oblikovali važne antiratne, antiimperijalističke i levičarske segmente epohalne svesti, a nije se radilo o sklonosti Nemaca zatvorenim idejnim sistemima kako neistorično tvrdi U. Ackermann (Ackermann 199, S. 11).

Na drugoj strani tekli su procesi koji su potkopavali ugled levice. Najpre je odvajanje Jugoslavije od Kominforma 1948. ugrozilo nedodirljivost lagera i unelo virus težnje za nezavisnošću u staljinistički monolit. Budimpešta-šok 1956. načeo je ugled posleratnih komunističkih partija u Zapadnoj Evropi, a u Francuskoj podstakao sukob između službenog i kritičkog marksizma. Sovjetska okupacija Čehoslovačke još više je ugrozila autoritet lagerske levice. Kod mnogih francuskih intelektualaca prokomunističku i prosovjetsku sklonost jačao je antiamerikanizam i protivljenje NATO paktu. Otpor SAD je bio važna osnova aktuelnosti marksizma u Zapadnoj Evropi. Ovaj uzrok slabi sa ujedinjavanjem Evropske unije već od 1980-ih godina. Pre toga, npr. kod anarhista u Parizu 1968. bila je aktuelna Lenjinova kritika imperijalizma, kao osnova otpora SAD. Mržnja prema SAD prelazila je u opštu mržnju protiv kapitala, ali subjekt revolucije više nije bio SSSR nego Kina, Kuba i Če Gevara. Za razliku od Nemačke, u Francuskoj su dominirale anarhističke grupe. Anarhisti kao A. Gliksman i D. Kon-Bendit su se još uvek pozivali na Sartra "duhovnog oca", slavljene su revolucije u Kini, Kubi i Vijetnamu kao protivmodeli sovjetskom komunizmu uz solidarnost sa oslobođenjem kolonijalnih naroda (Ackermann 1999, S. 101). I ovaj zanos Fire je jednostrano (u skladu sa svojom apriornom tezom o komunizmu kao iluziji, utopiji i teroru) svodio na maoistički komunistički mesijanizam francuskih studenata, altiserovsku utopiju pravednog sveta ili san kalifornijskih studenata o Kubi kao latinoameričkom raj. Levičarski duh epohe, međutim, bio je prožet realnom kritikom podstaknutom surovim odnosima kapitalizma, pre svega američkog imperijalizma i kolonijalizma, koja se oslanjala i na klasnu svest radnika u kapitalističkim metropolama (u sindikatima i radničkim partijama). Premda ne u pođednako meri, antisovjetizam i antiamerikanizam bili su zajednički pariskim i nemačkim studentima,